

WAARDE EN ONWAARDE BIJ TEILHARD DE CHARDIN

door

M. BRUNA

In „Geloof en Wetenschap” vonden we (jg. 1959, pag. 185 e.v.) afgedrukt de rede, door prof. dr. J. Lever in juni van dat jaar te Amsterdam gehouden, onder de titel „Evolutie-perspektief”. Zoals te verwachten was wordt hierin ook de nodige aandacht gegeven aan Teilhard de Chardin, ofschoon spreker er op wijst dat hij dit doet „onder veel voorbehoud”. Speciaal wordt hierbij de verhouding van geloof en wetenschap centraal gesteld. Tenslotte geeft Lever samenvattende vier hoofdbezwaren tegen Teilhard aan.

Vooreerst — zo lezen we op pag. 201 — komt bij hem „God te voorschijn als sluitstuk van een slechts wetenschappelijk betoog”, waardoor het geloof tevens discutabel wordt gesteld. — Vervolgens ziet men, als duidelijk symptoom van een mislukte syntese, dat bij hem „het *kwaad* eigenlijk niet functioneert”, waardoor hij voorbijgaat aan de kern van het evangelie van Christus. — Ten derde wijst Lever op de sterke nivellering in het gehele denken bij Teilhard, doordat deze in zijn theorie van „dehors” en „dedans”, buiten- en binnenkant van alle geschapen dingen, wezenlijke onderscheidingen verwaarloost, waardoor ook „de ware problematiek betreffende het ontstaansvraagstuk grotendeels wordt weggepraat”. — Tenslotte zet spreker een vraagteken bij Teilhards vergaande toekomstspeculaties, incl. zijn optimisme inzake de christianisering van de mensheid.

Schrijver dezes heeft deze rede met grote belangstelling gelezen, ware het slechts om eigen denkbeelden te kunnen toetsen aan die van een kundig beoordelaar. En hij is dankbaar voor de door de redactie geboden gelegenheid om, naar aanleiding van Lever's rede en enkele andere uitingen uit reformatorische kring, op dit thema nog wat verder in te gaan. Er is hiervoor reden genoeg, en het heeft wellicht zijn nut dat op deze plaats het oordeel van een katholiek wordt geuit. Want deze kan Teilhard op sommige punten beter volgen — zoals we willen toelichten — en ook bestaat op diens ideeën in katholieke kring nogal wat kritiek, die vaak overeenkomt, of minstens parallel loopt aan die in reformatorisch milieu. En in het algemeen mag men zeggen dat Teilhard de Chardin ook voor hem, die hem vaak niet volgen kan,